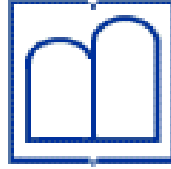

اللَّهُ
الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اردبیل

دانشکده پرستاری مامایی

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد در رشته پرستاری

گرایش اورژانس

عنوان

”بررسی میزان خطای داروئی، واکنش های روانی و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه

پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی و بیمارستانی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۹”

استاد راهنما

دکتر محمد علی محمدی

استاد مشاور

دکتر ناصر مظفری

نگارنده

اصغر اکبری

زمستان ۱۴۰۱

کدپایان نامه: ۸۸

تقدیم به :

تقدیم به او که آموخت مرا تا بیاموزم استاد گرامی جناب آقای دکتر محمد علی محمدی

تقدیم به آنان که وجودم جز هدیه وجودشان نیست...

پدر و مادر عزیزم

تقدیم به همسر مهربانم...

که مسیح وار با صبرش در تمامی لحظات رفیق راهم بود

و تقدیم به گلهای باغچه زندگیم...

که کودکی گمشده ام را در چهره معصوم آنان یافتم

قبل از همه از استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد علی محمدی که استاد راهنمای بنده بودند و زحمات خیلی زیادی را در طول این مدت متحمل شدند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم. از زحمات آقای دکتر مظفری که استاد مشاور این پایان نامه بودند، سپاسگزاری میکنم. از مسئولین و کارشناسان محترم واحد پژوهش دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، از داوران عزیز پایان نامه، که همکاری فوق العاده ای در این پژوهش داشتند تشکر و قدردانی می نمایم.

چکیده

سابقه و هدف: اشتباهات دارویی به عنوان شایع‌ترین نوع خطاهای پزشکی، به علت شیوع بالا، رایج بودن و خطرات احتمالی برای بیماران، به عنوان شاخصی برای تعیین میزان امنیت بیمار در بخش‌های اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی استفاده می‌شود. براساس تحقیقات صورت گرفته مشخص شده است که اکثر خطاها هنگام تجویز دارو به بیمار رخ می‌دهد. بنابراین پژوهش کنونی به منظور "تعیین میزان خطای دارویی، واکنش‌های روانی و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه پرستاران اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۹" انجام گردید.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی مقطعی است که روی پرستاران بخش اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی اردبیل انجام انجام گرفته است. پرستاران اورژانس مورد مطالعه در این پژوهش به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفتند. از ۲۷۵ پرسشنامه توزیع شده بین نمونه‌های پژوهش، ۲۴۲ پرسشنامه ($RR=/.88$) تکمیل و عودت داده شد. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های زیر انجام گرفت: الف) پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک ب) پرسشنامه خطاهای دارویی ج) پرسشنامه واکنش‌های روانی مرتبط با خطاهای دارویی د) پرسشنامه عوامل مؤثر در بروز خطاهای دارویی از دیدگاه پرستاران.

تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم افزار Spss با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی) و تحلیلی (آنالیز واریانس یک طرفه، تی تست و کای اسکور) انجام گرفت. برای تعیین نرمالیتی داده‌ها از آزمون کولموگراف اسمیرنوف استفاده شد ($p \geq 0/05$).

یافته‌ها: نتایج نشان داد، ۲۱/۸۱٪ (۳۶ نفر) پرستاران اورژانس بیمارستانی و ۱۶/۸۸٪ (۱۳ نفر) پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی بیان کردند در طی ۶ ماه گذشته حداقل یک بار دچار خطای دارویی شده‌اند. میزان شیوع خطای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی ۳/۱ خطا به ازای هر پرستار و در پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی ۲/۶۶ خطا به ازای هر پرستار در طی ۶ ماه گذشته بود. شایع‌ترین علت خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی، احساس بی‌انگیزگی به علت تبعیض‌های شغلی (۱۱/۵۲٪) و در پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی، دادن دارو به بیمار بدون تجویز پزشک (۱۸/۵۳٪) بود. میزان گزارش خطای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی (۵۰٪) و در پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی (۴۵/۳۶٪) بود و نسبت گزارش خطا به ازای هر پرستار در بخش اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی به ترتیب، ۱/۵۵ و ۱/۲ مورد تعیین گردید. میانگین خطای دارویی منجر به آسیب به ازای هر پرستار در بخش اورژانس بیمارستانی ۱/۰۶ و در بخش اورژانس پیش بیمارستانی ۰/۷۱ مورد تعیین گردید. بیشترین واکنش روانی نسبت به خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی مربوط به استرس و ترس بود. بیشترین عامل مؤثر در بروز خطای دارویی احساس بی‌انگیزگی به علت تبعیض‌های شغلی در پرستاران اورژانس بیمارستانی با میانگین $3/36 \pm 1/08$ و در پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی با میانگین $3/16 \pm 1/12$ تعیین گردید.

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نشان داد، خطاهای دارویی و به تبع آن واکنش‌های روانی ناشی از خطاهای دارویی شیوع زیادی در بین پرستاران اورژانس دارد. بنابراین ارائه آموزش‌های مستمر، برگزاری کلاس‌های آموزشی پیشرفته، فراهم کردن استانداردهای لازم و آموزش‌های ضمن خدمت کافی، میتواند نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش خطاهای دارویی داشته باشد. بیشترین واکنش روانی به دنبال خطای دارویی، ترس و استرس بود. لذا معرفی افراد خاطی برای استفاده از خدمات روانپزشکی پیشنهاد گردید. با توجه به اهمیت ایمنی بیمار، شناسایی دقیق و جامع وقوع خطای دارویی و عوامل مؤثر بر ایجاد آن و نیز مدیریت واکنش‌های روانی به دنبال خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس از اهمیت بالایی برخوردار است، لذا مطالعه حاضر با هدف "تعیین میزان خطای دارویی، واکنش‌های روانی و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه پرستاران اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۹" انجام می‌گیرد.

واژه‌های کلیدی: خطای دارویی، واکنش‌های روانی، عوامل مؤثر بر خطای دارویی، پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی و بیمارستانی

فهرست مطالب

۱	فصل اول: مقدمه و بیان مسئله.....
۲	۱-۱.مقدمه .....
۳	۲-۱.بیان مسئله.....
۹	۳-۱.اهداف.....
۹	۱-۳-۱.هدف کلی.....
۹	۲-۳-۱.اهداف اختصاصی .....
۱۰	۳-۳-۱.اهداف کاربردی .....
۱۱	۴-۱.فرضیات یا سؤالات پژوهش .....
۱۲	۵-۱.تعریف واژه ها(نظری و عملی).....
۱۵	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق .....
۱۶	۱-۲.مقدمه .....
۱۶	۲-۲.چارچوب پنداشتی .....
۱۶	۱-۲-۲. تعریف خطا .....
۱۶	۲-۲-۲. تعریف خطاهای پزشکی .....
۱۷	۳-۲-۲. تعریف خطاهای دارویی .....
۱۸	۴-۲-۲. بخش اورژانس پیش بیمارستانی .....
۱۸	۵-۲-۲. بخش اورژانس بیمارستانی .....
۱۹	۶-۲-۲. واکنش های روانی .....
۱۹	۱-۶-۲-۲. ترس .....
۲۰	۲-۶-۲-۲. استرس .....
۲۱	۳-۶-۲-۲. نا امیدي .....
۲۱	۴-۶-۲-۲. احساس گناه، شرم و سرزنش خود.....
۲۱	۵-۶-۲-۲. خشم .....
۲۲	۶-۶-۲-۲. حقارت .....
۲۲	۷-۶-۲-۲. اختلال خواب .....
۲۳	۸-۶-۲-۲. غمگینی .....
۲۳	۹-۶-۲-۲. کاهش رضایت از کار و تغییر شغل .....
۲۴	۱۰-۶-۲-۲. بی احساسی و بی خیالی .....
۲۴	۱۱-۶-۲-۲. وسواس در دادن دارو .....
۲۴	۷-۲-۲. عوامل موثر بر خطاهای دارویی .....
۲۵	۱-۷-۲-۲. عوامل مربوط به فرآیندهای مدیریتی.....
۲۵	۲-۷-۲-۲. عوامل مربوط به خطاهای حرفه ای پرستار .....
26	۳-۷-۲-۲. عوامل مربوط به خطای شرایط فردی و روحی پرستار: .....
۲۶	۴-۷-۲-۲. عوامل مربوط به خطاهای مربوط به دارو و پزشکان .....

۲۶	..... عوامل مربوط به خطاهای مربوط به بیمار و شرایط بخش
۲۷	..... ۸-۲-۲. مروری بر مطالعات
۲۷	..... ۱-۸-۲-۲. پیشینه داخلی
۳۰	..... ۲-۸-۲-۲. پیشینه خارجی
۳۳	..... فصل سوم: مواد و روش تحقیق
۳۴	..... ۱-۳. مقدمه
۳۴	..... ۲-۳. نوع پژوهش
۳۴	..... ۱-۳-۳. روش پژوهش
۳۴	..... ۲-۳-۳. جمعیت مورد مطالعه (جامعه مورد پژوهش)
۳۴	..... ۳-۳-۳. محیط مطالعه
۳۴	..... ۴-۳-۳. معیارهای ورود
۳۴	..... ۵-۳-۳. معیارهای خروج
۳۷	..... ۴-۳. روش اجرای مطالعه
۳۹	..... ۵-۳. روش تجزیه و تحلیل داده ها
۴۰	..... ۶-۳. محدودیت های مطالعه
۴۱	..... ۷-۳. ملاحظات اخلاقی
۴۲	..... فصل چهارم: یافته های پژوهش
۴۳	..... ۱-۴. مقدمه
۴۳	..... ۲-۴. تحلیل مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان در پژوهش
۴۹	..... ۳-۴. تحلیل اهداف پژوهش
۷۱	..... فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادات پژوهش
۷۲	..... ۱-۵. مقدمه
۷۲	..... ۲-۵. بحث و بررسی یافته ها
۷۶	..... ۳-۵. نتیجه گیری کلی
۷۷	..... ۴-۵. پیشنهادات برای کاربرد یافته ها
۷۸	..... ۶-۵. پیشنهاد برای مطالعه آینده
۷۹	..... فهرست منابع
۸۹	..... ضمائم

فهرست جداول

- جدول ۴-۱. توزیع مشخصات فردی- اجتماعی پرستاران اورژانس ۴۴
- جدول ۴-۲. توزیع فراوانی نمونه های شرکت کننده در پژوهش بر حسب وضعیت استخدام ۴۵
- جدول ۴-۳. توزیع فراوانی نمونه های شرکت کننده در پژوهش بر حسب شیفت کاری ۴۶
- جدول ۴-۴. توزیع فراوانی نمونه های شرکت کننده در پژوهش بر حسب سابقه و طول مدت مصرف داروهای آرام بخش ۴۷
- جدول ۴-۵. توزیع فراوانی و میانگین دفعات خطاهای دارویی در طی ۶ ماه گذشته در واحدهای مورد پژوهش ۴۸
- جدول ۴-۶. توزیع فراوانی خطاهای دارویی در نمونه های مورد پژوهش ۴۹
- جدول ۴-۷. توزیع فراوانی وقوع خطای دارویی در نمونه های مورد پژوهش ۵۰
- جدول ۴-۸. توزیع میانگین و انحراف معیار دفعات تکرار خطاهای دارویی در نمونه های مورد پژوهش ۵۲
- جدول ۴-۹. توزیع فراوانی خطاهای دارویی منجر به آسیب در نمونه های مورد پژوهش ۵۴
- جدول ۴-۱۰. توزیع فراوانی خطاهای دارویی گزارش شده در نمونه های مورد پژوهش ۵۶
- جدول ۴-۱۱. توزیع فراوانی شیوع خطای دارویی، خطای منجر به آسیب، گزارش خطای دارویی و توزیع میانگین و انحراف معیار دفعات خطای دارویی در نمونه های مورد پژوهش ۵۸
- جدول ۴-۱۲. توزیع فراوانی واکنش های روانی ناشی از خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی ۶۱
- جدول ۴-۱۳. توزیع فراوانی واکنش های روانی ناشی از خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس پیش بیمارستانی ۶۲
- جدول ۴-۱۴. توزیع فراوانی و شدت واکنش های روانی ناشی از خطای دارویی در پرستاران اورژانس ۶۳
- جدول ۴-۱۵. میانگین و انحراف معیار شدت واکنش های روانی مرتبط با سوالات خطاهای دارویی در پرستاران اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی ۶۴
- جدول ۴-۱۶. توزیع فراوانی پاسخگویی به سوالات عوامل موثر در بروز خطاهای دارویی از دیدگاه پرستاران اورژانس بیمارستانی و پیش بیمارستانی ۶۶
- جدول ۴-۱۷. مقایسه میانگین و انحراف معیار عوامل موثر در بروز خطاهای دارویی و زیر مولفه های آن از دیدگاه پرستاران اورژانس ۶۸
- جدول ۴-۱۸. توزیع فراوانی پاسخگویی به سوالات عوامل موثر در بروز خطاهای دارویی از دیدگاه پرستاران اورژانس .. ۶۹
- جدول ۴-۱۹. تعیین ارتباط بین میزان خطای دارویی و برخی مشخصات دموگرافیک ۷۰

فهرست شکل ها

شکل ۳-۱. فلوجارت یا گردش کار تحقیق 38